

Полішко Наталія Леонідівна
старший викладач кафедри цивільно-
правових дисциплін Національної академії
внутрішніх справ

КОНСТИТУЦІЙНІ ГАРАНТІЇ ДОТРИМАННЯ ТРУДОВИХ ПРАВ ЖІНОК, ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Конституція України закріпила рівність прав жінки і чоловіка. Разом з тим, трудове законодавство, враховуючи фізіологічні особливості організму жінки, інтереси охорони материнства і дитинства, встановлює спеціальні норми, що стосуються охорони праці та здоров'я жінок.

Однією із найважливіших конституційних гарантій у галузі регулювання трудових праввідносин є норма викладена у ст. 45 Конституції України, яка передбачає, що тільки законами визначається максимальна тривалість робочого часу [2]. Відповідно до Конвенції Міжнародної організації праці «Про скорочення робочого часу до 40 годин на тиждень», ратифікованою Україною 9 червня 1956 року та ст. 50 КЗпП України, нормальна тривалість робочого часу (у тому числі і співробітників поліції) не може перевищувати 40 годин на тиждень. Але відповідно до ч. 4 п. 21 Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ України, працівники ОВС зобов'язані проходити службу там, де це викликано інтересами служби і обумовлено наказами прямих начальників [1]. Відповідно до ст. 91 Закону України «Про Національну поліцію», особливий характер служби в поліції містить такі спеціальні умови для певних категорій поліцейських: службу у святкові та вихідні дні; службу позмінно; службу з нерівномірним графіком; службу в нічний час. Розподіл службового часу поліцейських визначається розпорядком дня, який затверджує керівник відповідного органу (закладу, установи) поліції. Для поліцейських устанавлюється п'ятиденний робочий тиждень з двома вихідними днями, а для курсантів (слухачів) вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які готують поліцейських, - шестиденний робочий тиждень з одним вихідним днем. Вихідні, святкові та неробочі дні є днями відпочинку для всіх поліцейських, крім залучених до

виконання службових обов'язків. Поліцейським, які виконували службові обов'язки у вихідні, святкові та неробочі дні, крім поліцейських, які працюють у змінному режимі, відповідний час для відпочинку в порядку компенсації надається протягом двох наступних місяців [3]. Крім того, виконання працівниками органів внутрішніх справ (особливо оперативними співробітниками) своїх службових обов'язків щодо боротьби зі злочинністю дуже часто потребує прийняття невідкладних заходів за межами, встановленого законодавством робочого часу, і тому на практиці існує думка, що для працівників поліції застосовується режим роботи з ненормованим робочим часом.

На думку окремих фахівців, для удосконалення правового регулювання робочого часу працівників поліції необхідно встановити в Положенні про проходження служби можливість застосування режиму ненормованого робочого часу для деяких керівних працівників органів поліції. А також на рівні відомчого наказу МВС закріпити перелік посад проходження служби на яких передбачено режим роботи з ненормованим робочим часом [4].

Неспростовною, з точки зору законодавства, є та обставина, що несення служби працівниками поліції понад установлену тривалість робочого часу, а також у вихідні та святкові дні потребує певної компенсації. Така компенсація передбачає підвищену оплату праці. Відповідно до п. 21 Положення про проходження служби оплата праці працівників ОВС у надурочний, нічний час, у вихідні та святкові дні провадиться відповідно до вимог законодавства [4].

Як бачимо, диференціація правового регулювання робочого часу жінок-співробітників Національної поліції України за таким критерієм як специфіка професійної діяльності здійснюється: шляхом застосування певного правового примусу; шляхом особливості компенсації оплати праці за несення служби у надурочний та нічний час; шляхом спеціальних умов та підстав залучення працівників поліції до служби понад встановлену тривалість робочого часу, в дні щотижневого відпочинку, святкові дні та у нічний час.

Правовий примус при диференціації правового регулювання робочого часу жінок-співробітників Національної поліції України проявляється у тому, що співробітник поліції, незалежно від

спеціального звання, займаної посади, статі, при особливих оперативних умовах, не має права без поважних причин відмовитися від виконання службових обов'язків понад встановлений законодавством робочий час, у дні щотижневого відпочинку та святкові дні. Такий висновок можна зробити виходячи з норм викладених у ст. 91 Закону України «Про Національну поліцію» та п. 21 Положення про проходження служби, які передбачають, що у необхідних випадках особи рядового і начальницького складу несуть службу понад встановлену тривалість робочого часу, а також у вихідні та святкові дні [3; 4]. Виходячи із норм викладених у п. 17 Положення про проходження служби, яка передбачає, що вагітні жінки і матері з числа осіб рядового і начальницького складу користуються всіма правами і пільгами встановленими законодавством, а також ст. 176 КЗпП України, яка забороняє залучення вагітних жінок і жінок, що мають дітей віком до трьох років до нічних, надурочних робіт, робіт у вихідні дні і направлення їх у відрядження можна зробити припущення, що вище перераховані категорії жінок-поліцейських не можуть залучатися до несення служби понад встановлену тривалість робочого часу, а також у вихідні та святкові дні навіть при особливих оперативних умовах. Зміст ст. 177 КЗпП України свідчить про те, що забороняється, навіть якщо це необхідно в інтересах служби, залучати до надурочних робіт і направляти у відрядження жінок – поліцейських, що мають дітей віком від трьох до чотирнадцяти років або дітей-інвалідів без їх згоди [1]. Відповідно до ст. 108 КЗпП України працею у нічний час вважається виконання співробітниками поліції України службових обов'язків у період з 22 до 6 годин [1]. Підставами для несення служби в нічний час вважаються: графіки нарядів, чергувань, затверджені керівниками поліції; плани проведення навчань та профілактичних заходів; письмові накази керівників органів внутрішніх справ.

Окрім цього, в наказі керівник поліції вказує причини, які обумовили необхідність залучення працівників поліції до служби в нічний час, перелік співробітників, що залучаються до виконання служби, тривалість такої служби. У невідкладних випадках керівники поліції можуть видавати накази про залучення працівників до служби в нічний час і в усній формі з подальшим

письмовим оформленням відповідних документів в термін не більше 3-х днів.

Таким чином, диференціація, правового регулювання робочого часу жінок-співробітників Національної поліції, за таким критерієм як стать працівника та виконання материнської функції здійснюється шляхом надання жінкам спеціальних правових гарантій у вигляді пільг та переваг та шляхом застосування заборон і обмежень передбачених у чинному законодавстві. Гарантії, що надаються жінкам – поліцейським у галузі робочого часу поділяються на загальні, передбачені для всіх жінок – працівників НПУ та додаткові, передбачені для жінок – працівників НПУ, що виконують материнську функцію. Відповідно до статті 3 Кодексу законів про працю України [1] та п. 17 Положення про проходження служби на жінок – співробітників Національної поліції розповсюджуються спеціальні гарантії щодо правового регулювання праці у тому числі, у галузі правового регулювання робочого часу [4]. Диференціація правового регулювання робочого часу жінок – працівників НПУ за таким критерієм, як стать здійснюється шляхом обмежень нормами, що містяться у ст. 175 КЗпП України. Відповідно до вказаної статті, залучення жінок до робіт у нічний час не допускається, за винятком тих галузей народного господарства, де це викликається особливою необхідністю і дозволяється як тимчасовий захід. Диференціація правового регулювання робочого часу жінок – співробітників Національної поліції за таким критерієм як виконання материнської функції здійснюється шляхом заборон нормами, що містяться у статтях 55 та 176 КЗпП України. Вказані норми забороняють залучення вагітних жінок і жінок, що мають дітей віком до трьох років, до нічних, надурочних робіт, робіт у вихідні дні і направлення їх у відрядження. Диференціація правового регулювання робочого часу жінок – співробітників Національної поліції за вищевказаним критерієм здійснюється, також, шляхом обмежень нормами, що містяться у ст. 177 КЗпП України [1]. Дані норми обмежують залучення жінок, що мають дітей віком від трьох до чотирнадцяти років або дітей – інвалідів, до надурочних робіт і направлення їх у відрядження. Диференціація правового регулювання робочого часу жінок-співробітників Національної поліції, за таким критерієм як виконання материнської функції,

здійснюється шляхом надання гарантій у вигляді пільг та переваг нормами, що містяться у ст.ст. 178 «Переведення на легшу роботу вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років», ст.185 «Надання вагітним жінкам і жінкам, які мають дітей віком до чотирнадцяти років, путівок до санаторіїв та будинків відпочинку і надання їм матеріальної допомоги» та ст. 56 КЗпП України «Неповний робочий час».

Підсумовуючи можна стверджувати, що особливості правового регулювання робочого часу жінок – співробітників Національної поліції полягають у специфічних критеріях диференціації правового регулювання (специфіка професійної діяльності працівника Національної поліції України, стать та виконання материнської функції), яка здійснюється різними правовими способами (примус, заборона, обмеження та гарантії у вигляді пільг та переваг). Така диференціація здійснюється як загальним законодавством про працю, так і спеціальним законодавством про проходження служби в Національній поліції України.

Список використаних джерел

1. Кодекс законів про працю // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>

2. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. – Ст. 141. Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

3. Про Національну поліцію. Закон України № 580-VIII (станом на 22.04.2020 р.). режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

4. Постанова КМ від 29.07.1991 р. № 114 «Про затвердження Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ». Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/114-91-%D0%BF#Text>